

UNITÁRIUS ÉRTESÍTŐ

ALAPITOTTA: JÓZAN MIKLÓS

Dr. Gróf Teleki Pál 1879 — 1941

Még mindnyájan frissen érezzük azt a szívünkbe markoló megdöbbenést, amit korunk eme egyik legnagyobb magyarjának váratlan halála keltett bennünk. Hogy meghalt és ahogy meghalt, egymást felülmuló, súlyos ütésként hatott a lelkünkre. Nem foglalkozunk politikával s a napi események magyarázása nem a mi feladatunk. Minket az elhunyt nagy emberből csak nagy embersége foglalkoztat, az, ami a múló jelentőségű vonásokon túl örökkévaló benne. Látjuk benne az örök magyart. Nem azt az örök magyart, amelyet ellenségeink szerettek volna reánk olvasni, sőt elhíttetni mimagunkkal is. Nem a szalmaláng lelkesedésű, hamar csüggedő, vizzálykodó, dínom-dánomos, hiú szélkakast! Milyen is tarthattuk volna meg több mint ezer éven át ezt a földet, melyet földrajzi és történelmi helyzete következtében annyi nagy nemzet vesztett már el rövid birtoklás után, ha ez lenne az örök magyar igazi képe?! Igaz, voltak ilyen magyarok is, de hát ki volna oly botor, hogy a lábait körülömlő kavics és törmelék-szemétről akarná megítélni az idővel dacoló, égre kevélylő sziklaesúcsot. Pedig az tűnik először szemünkbe, ha a esúcs felé közeledünk.

Az örök magyar nem ilyen. Olyan, mint Teleki Pál gróf. Az alapos, lelkiismeretes, nagy eszmékért lelkesülő, azokért életét is odaadó férfi. Sokat emlegetik nekünk, hogy Ázsiából jöttünk. Ázsiából sok minden egyéb is jött. Például a kereszténység. Felrójják nekünk, hogy álmódzó természetűek vagyunk. Nos, hát az emberiség legnagyobb képviselői mind álmódzók voltak, ha álmódzás az, hogy a pásztortúznél a csikós, az ekevas mellett a földműves s íróasztala mellett a tudós nem elégszik meg a közvetlenül előtte lévő dolgokkal, hanem a mondán át kiteljesedő bölcselkedéssel keresi a nagy összefüggéseket, — ha magyar.

S látjuk gróf Teleki Pálban az örök hívőt. Azt a vallásos lelket, akit tudománya, műveltsége, elfoglaltsága és környezete nem választ el Istentől, sőt vallása gyakorlásától sem. Miniszterelnök korában is minden vasárnap ott térdelt a bazilika szentélyében s végig imádkozta az egész misét. Ilyen áldozatos, messzenéző, legendásan tiszta lelkű magyar államférfi nem is lehetett volna másképp. Igaz, vannak vallástalan, vagy vallásukat csak felületesen gyakorló vezető férfiak szép számmal. Ám, ha a magyar történelem kimagasló, úgynevezett gondviselésszerű nagyjait sorra vesszük, mindeniknél megtaláljuk az őszinte, mély vallásosságot, lett légyen katolikus, vagy protestáns.

Az örök magyar és az örök hívő eme nemes megtestesítőjét gyászoljuk gróf Teleki Pálban. A történelem egykor majd ítélni fog, hogy igazunk van-e. A cselekedeteket a szív mélységén át vizsgáló Isten azonban ítélni már most. Hitünk azt sűgja, felmagasztaló szeretettel fogadja magához hűséges fiát.

Szent-Iványi Sándor.

A zsinati unitáriussághoz.

A zsinat a keresztény egyházakban az egyházi legfőbb hatalom hordozójának kifejezője. A zsinat — az összes keresztény egyházakban az egyházi akarat kinyilvánítója.

A zsinatok döntöttek a dogmák és hitcikkeknél kérdésében, a zsinatok döntöttek a hitvallások keletkezésének kérdésében — és a zsinatok döntenek az egyes egyházak legfőbb kérdéseiben.

Ezért a zsinati határozatok és állásfoglalások az egyes egyházak hitelveinek és történelmének alappillérei. A zsinatok határkövek, amelyekről a történelmi fejlődés elindul, vagy lezárul.

A zsinatok az egyházak hitéletét és alkotmányát irányító lélekmozgató ünnepélyes megnyilatkozások.

Az unitárius Egyház életében a zsinat a kialakulás pillanatától a mai napig az egész unitáriusság lelki ünnepe volt. Ez tette a szét-szórta lakó híveket a zsinatokon együtt érző zsinati unitáriusokká.

A zsinat nem csak a határozatok meghozatalára hivatott, hanem az oda jutható unitáriusok egységének, összetartásának, legbensőségebb ünnepe kell, hogy legyen a mai történelmi időkben Marosvásárhelyen — az unitárius vallás, a Dávid Ferenc vallásának törvénybe iktatásának évfordulóján (1941. április 27-én) tartandó zsinaton is.

Az erdélyi egyházak történetírói sem tudják — az egyházalkotmányok szerves kialakulását hiánytalan szerkezetükben nyomon kísélni, de a zsinatok egyháztörténelmi jelentőségét és súlyát kihatásaikkal értékelik.

A marosvásárhelyi zsinat is — a magyarországi unitáriusoknak az ősi erdélyi egyházhoz való kapcsolódása folytán — a további esonkaság dacára a történelmi jelentőség igényével bontakozik ki.

E jelentőségét az rejti méhében, hogy a zsinat püspököt választ.

A mai nemzedék az Egyház kialakult zsinat-presbiteri alkotmányában kevésbé ismeri azokat az évszázados mozzanatokot, amelyek a püspökválasztások tényeként történelmi jelentőségűvé váltak. A mai idők egyházunkra nézve a választás tényét szintén történelmi jelentőségűvé minősítik, mert egyházunk mai helyzete hasonló a többször átélt nehéz időkől ismert helyzetével.

A múltban az unitárius tisztánlátás, a közügy követelte önfegyelem és megfontolt bölcsesség minden nehézséget legyőztek. Ma is ezekre van szükségünk.

Summum bonum rei ecclesiae esto.

A legfőbb jó az egyház ügye legyen.

Ezt pedig csak úgy valósíthatjuk meg, ha minden önös érdek háttérbe vonulásával az egyház legkimagaslóbb és az általános közvélemény előtt arra legelhivatottabb Atyánkfiát tesszük meg egyházunk papi vezetőjévé.

Sajnosan kell megállapítanunk, hogy csekély számú egyházunkban az arra hivatottak között nem válogathatunk, de végtelen öröm és megnyugvás számunkra, hogy van egy, aki körünkől kimagaslik egyéni, közéleti és hivatásbeli tulajdonságaival s aki alkalmas arra, hogy Egyházunk méltó képviselője legyen befelé és kifelé egyaránt.

A megváltozott életviszonyok a zsinatok ünnepélyes külsőségeit leszürkítették, de a leegyszerűsített formák között is emelkedett lélekkel, tiszta lelkiismerettel járjuk a zsinatokat.

A zsinati unitáriusság lelkiismeretbeli kötelessége, hogy történelmi jelentőségűvé alakuló szavazatával az egyház akaratát a zsinaton oly módon juttassa kifejezésre, amely történelmi Egyházunk követelményével összhangban áll. A zsinaton az Egyház beszél.

Isten áldása legyen a jó szándékon és a szándékot megvalósító akaraton, hogy ez a zsinat a biztonság, belbéke és a fejlődés alappilléreit lerakó zsinat legyen a történelem ítélőszéke előtt is!

Dr. T. Gy.

Egyháztörténetünkől:

Almási G. Mihály püspöksége alatt Pálfi Zsigmond egyházi főjegyző 1710-ben egy érdekes szabályzatot dolgozott ki. A mai időkhez hasonló egyéni *kezdeményezésekre* kell következtetnünk a következőkből:

„Lássuk immár a jó rend miben áll.

De lássuk inkább miben állott eddig a rossz rendtelenség, mely közöttünk gyakoroltatott. Ez e volt, hogy egy-két ember mennyit és a kiket akart, azokat hívatta a dolgok igazítására; akkor s oda hívatta, mikor s hová akarta, olyan dolgokat az mineműt akart, tett elé s úgy, mint akarta.

Az dolgokat és az végzéseket exequalta, ha kellett; ha nem: elhatta, melynél nagyobb despotia és atyafiságtalan igazgatás nem lehetett az atyafiak között.“

(Idézve: Tóth: Egyházi Rendtartás III. k. 115 l.)

A világi híveknek bevonulása az egyházi életbe a papuralommal szemben meghozta az egyház kívánatos rendjének helyreállítását.

T. Gy.

Húsvét.

Van-e még egy nép széles e világon, amelyik lelkesebben énekelhetné a feltámadás himnuszát mint a székely? Nincs, — nem lehet! Mint egykor az Úr Jézus Krisztust, Őt is elárulták; akikben a legjobban bízott, azok is megcsalták, megtagadták; keresztrefeszítették; — a Pilátusokat csak annyira vitte a lelkiismeret, hogy kezeiket mossák, — de tisztára nem moshatták; — undokok hada ujjongott kínjai felett; sziklasírba zárták; sírját lepecsételték; fegyveres őreket állítottak sírja fölé, hogy soha föl ne támadhasson s mint Krisztus palástján poroszlók osztozkodának hazája szent földjén. A Golgota óta, mely Koponya hegyének mondaték, nem volt a világtörténelemnek nagyobb tragédiája: a szabad székely nemzet egy szolgálalkú tömeg hatalma alá vettetett. Férfiait megbotozták, asszonyait meggyalázták, gyermekeinek lelkét gyilkolták. Huszonkét esztendeig tartott a nagypénteki gyász. Huszonkét esztendeig kérdezték tőle gúnyolódva: hol van a Te Urad, szabadító Istened? Mindenéből kifosztották, de legdrágább kincsét, a feltámadásba vetett szent hitét soha senki el nem vehette. S íme hite diadalmaskodott: a sírok megmozdultak, a koporsók megnyíltak, a halottak feltámadtak! A nép, amelyet örökre eltemetni véltek, ujjongva zeng halleluját szabadító Istenének. Bizony, bizony nagy dolgokat cselekedett velünk az Úr, a mi Istenünk!

Nem ember műve az, ami velünk történt és nem is történelmi véletlen, amint azt egyesek balgatagon gondolják. Isten cselekedte ezt mivelünk! Az, amit egyesek történelmi véletlennek neveznek, az igazságtevő Isten munkája. Hálával egyedül Őneki tartozunk. Ő szabott e világnak természeti és erkölcsi törvényeket, hogy éjszaka után hajnal, tél után tavasz, nagypéntek után húsvét, halál után feltámadás következék.

Nem az a mi legnagyobb nyereségünk, hogy Erdély egy része és a Székelyföld újra szabad lett. Területi gyarapodásunk felett nincs okunk teljes örömezésre. Inkább a szívünk fáj, hogy csak ennyi és nem több az, ami Szent István birodalmának újra szerves része lett. S ha van valami, ami ma húsvéti örömezésünket megrontja, az a tudat az, hogy még mindig vannak magyarok, akiknek a lelkén nagypénteki gyász ül. Azzal, ami velünk eddig történt Istenbe és az Isten igazságszolgáltatásába vetett hitünk kapott nagy megerősítést. Ez a mi legnagyobb nyereségünk s vigasztalásunk a jövőre is.

Isten nem végez fél munkát. Igazságszolgáltatása emberek által vont határokon meg nem áll. Természeti és erkölcsi törvénye, miszerint tél után tavasz, nagypéntek után hús-

vét következik, minden népre egyaránt kiterjed.

Goethe egyik szép költeménye a keresztfáról szól. Futó rózsá fut fel a keresztre s villogó, vörös, virágszirmaival eltakarja annak szomorú jelentését. A trianoni keresztre Isten igazságszolgáltatásába vetett hitünk futó rózsái futnak fel s a sötét kereszt egyszerre diadal jellé változik. Húsvét napján leszakítok egy virágot. Imádságos áhítattal megcsókolom s a határon túlmaradt testvéremnek küldöm.

Testvér, tedd ezt a virágot szívedre!

Dr Csiki Gábor.

Lelkészeiktatás.

A polgárdii egyházközség várakozása végre beteljesedést nyert. Erdélyből megérkezett kinevezett, új lelkesze Nagy Sámuel. Szeretettel várták s március 30-án ünnepélyes keretek között iktatta be Józán Miklós esperes hivatalába. A templom ez alkalommal egészen megtelt s a gyülekezet egész lélekkel, harsogón énekelte: „Tebenned bízunk eleitől fogva” ... kezdetű énekünket. A beiktatásra leutazott Budapestről Nagy Sándor énekvezér is, hogy harmonium játékaival is emelje az ünnepély áhítatát. Józán Miklós esperes bemutatta a gyülekezetnek új lelkeszét, ki felkérésére megtartotta beiktató beszédét s abban ifjú hite és akarata adott biztosítékot arról, hogy a választás nem esett méltatlanra. Egy kis helybeli leányka sok szeretettel köszöntötte az új lelkeszt kedves mondókájában. Majd Józán Miklós esperes látta el tanácsokkal — beiktató beszéde közben — s a hivatás magasztosságára mutatott rá, melynek igen nagy tere nyílik az új állomás helyen. Az új lelkesz elődje, Bartók Géza, ki oly váratlanul hagyott itt bennünket, a szeretet papja volt, minden bizalmunkat bírja Nagy Sámuel is, hogy hasonlóan tesz bizonyosságot vallásáról. A múltban igen szép munkát végzett egy szórvány egyházközségünkben; itt is hasonló munka vár rá s ez elé hittel tekintünk, kérve arra Isten áldását.

A beiktatás után közebédén vettek részt, ahol a politikai község nevében a főjegyző, a római katolikus és református egyházközségek nevében pedig lelkeszeik üdvözölték az új munkatársat. Az unitárius egyházközség szeretetét igaz és őszinte szavakkal tolmácsolta Császár László gazdasági iskolai tanár, ki minden időben egész erejével állott az egyházi munkások sorában.

„Nincs itt, mert feltámadott” ...
Máté XXVII. 6.

Feltámadott, sírjából kilépett, — de a földi életet újból nem kezdette el. A kiválasztottaknak megjelent még, de a test béklyói nem kötötték többé. Utolsó földi mozdulatával megáldotta tanítványait, majd szemök láttára mennybe emelkedett.

Feltámadását bűn nélkül való élet, ártatlan szenvedés, világmindenséget megváltó kínhalál előzte meg.

Igen, a feltámadást mi mindig így képzeljük. Mindnyájunknak meg kell halnunk, hogy feltámadhassunk, s feltámadásunk után helyünk többé nem e világban lesz.

Ne beszéljünk tehát ma — magyar feltámadásról. — Mi nem haltunk meg, s ha beteljesedik a nagy magyar kívánság, országát itt, ezen a földön fogja megteremteni, — nem pedig a feltámadás örök birodalmában. Szenvedtünk, keresztre feszítettek minket, a kínhalál minden gyötrelmét végigéltük, de meg nem haltunk.

Ne feltámadást várjunk tehát, hanem új életet. Ne égre tekintve várjuk a csodás beteljesülést, hanem a földből, ha kell a sziklából sajtoljuk ki újjáéledésünket. Aki feltámadást vár, az munkáját már befejezte, — mi az új barázdába még alig hogy beleakasztottuk ekénk vasát.

S most tartsunk lelkiismeretvizsgálatot, vajjon felkészültünk-e erre a munkára? Ha mi a feltámadásra várnánk, elég lenne magunkba szállnunk, ha újjáéledésre készülünk, inunk szakadtáig dolgoznunk kell.

Aki nem így tesz, az legfeljebb égi csodát várhat a jövődtől, de az új magyar életet nem érdemli meg. S ha az egész magyarság így tene, akkor ez a nemzet henye élvágányok és fanatikus révületbe esett megszállottak szervezeten tömegévé válnék. Elpusztulunk akkor s egyenként részesei leszünk majd az égi feltámadásnak, de itt, a földön az új magyar életet soha meg nem érzük.

Pedig az új élet kapuját az égi hatalom számunkra már megnyitotta. Már-már látjuk is a résen át az ígért földjét. Ez a birodalom ma új nevet visel, a becsület és a munka földje ez.

Ezt jelenti ma a magyar húsvét.

Újjáéledés harangszava zúg, de a távolból ágyúörgés morajlik. Húsvét ünnepe, adj erőt a magyarnak, hogy haladjon tovább az új magyar úton, vagy ha úgy hozza a sors, szenvedésének példájával váltsa meg a jövő nemzedékét, hogy a kiontott vér hozzon az ittmaradottaknak új életet, a csaták hőseinek égi feltámadást.

K. F.

Titkos üzenet jött valahonnan. Meleg szellő érintette a természetet s a megfagyott élet magához tért: a halottnak látszó ágakon kidudorodtak a rügyek, a nap langyos csókja megrepesztette őket s szikrázó sugaraiban aranycsillogással csordult a mézga. Az ágakon dalos madarak mozgatták szárnyaikat, eleinte lassan, óvatosan, majd határtalan lelkesedéssel kezdték el a napfény és a madár örökszép tavaszi játékát.

A titkos üzenet rabul ejtette a mindenség egyik bolygóján lévő országot. A nagy hegyek fehér hava szikrázott s úgy kacagott a napra, mint a tavaszát élő gyermek-ember a rég megkívánt ajándéokra. Az ország négy folyama melengetni kezdte, folyton mozgó víztestét s partjaikon kíváncsian, ártatlan fehérséggel tekintett a kora tavaszba a hóvirág. Bokrok alján szerényen, de életrevalóan virított az ibolya. A titkos üzenet meleg csókjára zöld ruhát öltöttek a fák békés légiói, az erdők. Mélyükön lesoványodott testtel, de duzzadó élni akarással cammogtak a téli álom felébredt barna medvéi. Őzek futkostak önfeledt játékot üzve s a kis mókusok vidáman dobták lompos farkú kicsiny testüket ágról-ágra.

A föld mámoros illata szállott s megbabonázta a hátán virágzó, mozgó természetet.

Szálló illat, madárcsicsergés s az erdők tavaszi lehellete lopakodott minden élő szívébe. Más lett a járók lépteinek üteme, vidámabb a gondolat.

Fehér ágyon szürke-sápadtan feküdt régen várva sorsa jobbrafordultát egy beteg leány. A nyitott ablakon betódult gyenge szellő szárnyán a titkos üzenet. Ezernyi dalos madár felfogta volt s tovább küldte trillázó hangon. Sok-sok méh és lepke zengve-zúgva hirdette, a virágrengeteg hangtalan küldte illatüzenettel: tavasz van, mámoros, szép tavasz.

A sápadt arc, lelke megérezett üzenetét felvette s égő pirosan suttozta az ajak: tavasz van, húsvét, feltámadott az élet. Köszönöm nektek hazám erdei a bércekről küldött üzenetet, köszönöm virágaim hír-illatát s madarak trillázó hívását. Hittem, hogy eljön a tavasz s fakó arcom újra piros lesz. Tudom, hogy újra szép az eddigi kálváriás út. Megértettem a titkos üzenetet. Köszönöm Néked, Istenem!

Emberek mentek egymás mellett s minden arc hűnyó remények feltámadását hirdette.

Valahol zöld erdők között, csörgedező patak partján feltámadást hirdetett egy kis templom csengő harangja.

Valahol meseországban sugárzó arcok köszönték Istennek a bizonyágtevést: Nem a halottak birodalma ez, itt minden feltámadott!

Feltámadott: a hit, az akarat, az élet!

Kereki Gábor.

Kilencedik hét.

Nagy időket élünk. Hasonlókat Jézus korához, melyet az „idők teljességének” neveztek volt. Szenvedéseink miértjeit, célját, elviselésének mikéntjét magától értetődően kérdezhettük hát az Isten akkor élt küldötteitől. A napokra beosztott igék mellett olvasgassuk Jézus szenvedéseinek leírását Mk. XV. alapján.

Hétfő. Pál helyzete nem volt rózsásabb a miénknél. „... mindenképpen nyomorogtunk; kívül harc, belül félelem”. II. Kor. VII. 5. Olv. hozzá: II. Kor. XI. 24—31.

Kedd. Szenvedéseit azonban vidám és bizakodó lélekkel viseli. „Annakokáért gyönyörködöm az erőtlenségekben, bántalmazásokban, üldözésekben és szorongatásokban Krisztusért; mert amikor erőtelen vagyok, akkor vagyok erős”. II. Kor. XII. 10.

Szerda: Szenvedésének építő eredménye hamar megmutatkozott. „Tudtokra akarom pedig adni, hogy az én dolgaim inkább előmenetelére lőnek az evangéliumnak, annyira, hogy a Krisztusban híressé lett az én fogságom a testőrség egész házában és minden mások előtt; és többen az Urban való atyafiak közül, bízván az én fogságomban, nagyobb bátorsággal merik szólani az igét.” Filipp. I. 12—14.

Csütörtök. A Jézussal és Jézusért, azaz az általa hirdetett igazságokért szenvedőket nem hagyja el az Isten. „Üldöztetünk, de el nem hagyatunk, tiportatunk, de el nem veszünk.” II. Kor. IV. 9. Olv. hozzá: II. Kor. IV. 8—11.

Péntek. Szenvedéseink jutalma pedig végső fokon egy másik életben vár reánk. Ez a meggyőződés elválaszthatatlan a kereszténység tanításaitól. Ezzel áll, vagy esik az egész. „Mert tudjuk, hogy ha e mi földi sátorházunk elbomol, épületünk van Istentől, nem kézzel csinált, örökké való házunk a mennyben”. II. Kor. V. 1. Olv. hozzá: II. Kor. IV. 14—18.

Szombat. Nekünk is ez a kötelességünk: Jézussal szenvedni, s ez a jutalmunk: Jézussal dicsőülni meg. „Amennyiben részetek van a Krisztus szenvedéseiben, örüljete, hogy az ő dicsőségének megjelenésekor is vigadozva örvendezhessetek”. I. Pét. IV. 13. Olv. hozzá: I. Pét. IV. 12—16.

Tizedik hét.

Mi is, Pál apostol is azonban Jézustól nyertük és nyerjük a példát a belső és külső magatartásra a szenvedéseink között. Legjobb tehát egyenesen hozzá fordulni s az ő példájának elemzéséből szerezni tanulságot.

Hétfő: A szenvedés nagyobb mértékben jut ki azoknak, akik az igazságért kiállanak. Jézus

is az igazságot, a legteljesebb igazságot jött hirdetni. „Én azért születtem és azért jöttem e világra, hogy bizonyosságot tegyek az igazságról.” Jn. XVIII. 37.

Kedd: A világ nem szereti az igazság barátait. „A rókáknak vagyon barlangjok és az égi madaraknak fészkek, de az ember fiának nincs hová fejét lehajtani”. Mt. VIII. 20. Olv. még: Jn. XVI. 33.

Szerda: Tévedés lenne azonban azt hinni, hogy elég az igazságtól elállani, s máris elkerültünk minden szenvedést. Akire Isten rábíz valamit, el kell azt végeznie. Olv. el a talantomokról szóló példázatot: Mt. XXV. 14—30. „... és a haszontalan szolgát vessétek ki a külső sötétségre, ott leszen sírás és fogesikorgatás”.

Csütörtök: Viszont az igazságért küzdők jutalmat nyernek. „Ha ti megmaradtok az én beszédemben, bizonytal az én tanítványaim vagytok, és megismeritek az igazságot, és az igazság szabadokká tesz titeket”. Jn. VIII. 31—32.

Péntek: Az igazságért küzdők Jézussal tartanak. „Mindaz, aki az igazságból való hallgat az én szómra.” Jn. XVIII. 37. Olv. még: Mt. XII. 20.

Szombat: Kant bölcsészete szerint is az igazság csak a túlvilágon elégtételt ki. Oda azonban csak Jézus tanításai szellemében juthatunk el. „Én vagyok az út, az igazság és az élet, senki sem mehet az Atyához, hanemha én általam.” Jn. XIV. 6. Olv. még: u. ott XI. 25.

Tizenegyedik hét.

Szenvedéseink elviselhetőbbé tételére s igazságunk megsegítésére mindent meg kell tennünk. Jézus ezért választott tanítványokat, ezért járt velök, oktatta őket s ezért bízta rájuk munkája folytatását.

Hétfő: Mindenkinek szüksége van néhány megértő szívre. „És választotta tizenkettőt, hogy vele legyenek, és hogy kiküldje őket prédikálni.” Mk. III. 14. Olv. még: Lk. XV. 9.

Kedd: Az igazság csak olyan barátokat tűr meg, akik teljes szívvel melléje állanak. „Ti az én barátaim vagytok, ha azokat cselekszitek, amiket én parancsolok néktek”. Jn. XV. 14.

Szerda: Ezt a szót: „parancsolok”, nem szabad félreérteni. Nem zsarnoki fellépésről beszél Jézus; az eredetinek magyar fordítása inkább ez lenne: „ahogyan én útbaigazítalak titeket”. Mert: „Nem mondalak többé titeket szolgálóknak, mert a szolga nem tudja, mit cselekszik az ő ura, titeket pedig barátainak mondom, mert mindazt, amit az én Atyám-

tól hallottam, tudtul adtam néktek.“ Jn. XV. 15.

Csütörtök: *Az ilyen barátokért nekünk is oda kell adnunk mindenünket, még az életünket is.* „Nincsen senkiben nagyobb szeretet annál, mint ha valaki életét adja az ő barátaiért.“ Jn. XV. 13. Olv. még: Lk. XII. 4.

Péntek. *Előfordulhat azonban, hogy bará-*

taink is elhagynak minket. „Elárulnak titeket szülők és testvérek, rokonok és barátok is, és megölnék némelyeket közületek.“ Lk. XXI. 16. Olv. még: Mt. XXVI. 31.

Szombat: *Ilyenkor egyedül kell szembe néznünk a harccal és a szenvedéssel, de imádkoznunk kell barátainkért, hogy visszatérjenek az igazsághoz.* Olv. el: Jn. XVII. részt egészen.

A húszéves „Brassai“ egyesület.

... Néhány fiatalember buzgólkodása hívta életre ezelőtt húsz esztendővel, amikor az unitárius ifjúságot itt Magyarországon jóformán csak az Erdélyből menekültek képviselték. — Azután is csupa született székely működött benne, hisz a mi gyökerünk mind ott eredt a havasok alján, a Küküllő mentén, vagy a Nyárad vize mellett.

...Megszületett, mert szükség volt rá... Kellott valami támasz a nincstelenség, az elhagyatottság ellen. Akkoriban még sokkal rosszabb világ járta Erdélyben, mint manapság: sovány életlehetőségek kecsgették a fiataltságot. Sokan kerítették nyakukba a vándortarisznyát s vágta neki a Csonkahaza göröngyös utainak. Legtöbbjének a mesebeli hamubasült pogácsán kívül egy veszekedett garas sem volt a zsebében. Lassan lendültek neki az életnek. Egy szál gúnyában, éhségtől koptató szemmel koptatta legtöbbje éveken át az egyetem küszöbét, míg aztán apránként le tudták győzni az akadályokat.

Sokat segített nekik az a kis egyesület, — akkoriban még Dávid Ferenc Ifjúsági Egyletnek hívták, — amelyet ők maguk alkottak, mert szükségét érezték a támogatásnak, a meleg szobának, a baráti körnek.

Néhány nemzedék adta már azóta egymásnak a kilineset; az egyesület közben az öreg Brassai bácsi nevét tűzte a kapujára s élte a maga csendes életét. —

Élete ugyan meglehetősen hánytvetett

volt, mint a menekülteké általában. Sokat küzdött részvétlenséggel, el nem ismeréssel; befelé is nem egyszer meghasonlott. Voltak virágzó évei és voltak mélypontjai, amikor könnyen pálcát tört felette a meg nem értők selege.

De azt senki sem vitathatta el tőle, hogy sok üdvös dolgot cselekedett. Esztendők alatt igen sok tagját segítette hozzá a félévi beiratkozásokhoz, amikor a 170—200 pengő-tandíjas világban még a mainál is nagyobb dolog volt szegény legénynek az egyetemre járni. Sokan jutottak ingyen reggelihez, ebédhez vagy vacsorához az egyesület révén s nem egy székely diák ismerkedett meg ugyancsak a „Brassai“ jóvoltából Anglia, Svájc, Hollandia vagy Németország idegen világával. — Olyan is akadt, akit ezerpengős külföldi tanulmányútra küldött az egyesület.

Mindezt természetesen sohasem érte volna el, ha nem akadnak jóakarató, nemesszívű pártfogói, akik szeretettel segítették az ifjúságot munkájában.

Ma is, amikor huszadik esztendőnket tapodjuk már, rövid visszaemlékezésünkben az első hely a köszönet szavát illeti. Hol lenne ma az egyesület, ha mindenki közömbös, mindenki részvétlen maradt volna? ...

... Húsz esztendő eltelt. Reményekkel nézün a következők elébe. Hisszük, hogy még derekas munkát fogunk végezni! ...

Gombos Sámuel.

Egy gondolkoztató könyv.

Merre haladjunk? címmel dr. Gelei József székely unitárius atyánkfia egy figyelemre érdemes könyvvel ajándékozta meg a magyar közönséget. A sorsdöntő, nehéz kérdésekkel küzdő magyar nemzethez kevesen szóltak világosabb okfejtéssel és tisztább látással, mint Gelei.

Az *Unitárius Értesítő* szűkreszabott terjedelme nem engedi meg a könyv részletes ismertetését. Egyelőre azért csak ráirányítani szeretném az *Értesítő* olvasóinak figyelmét Gelei munkájára. Örömmel teszek bizonyosságot Gelei mellett, hogy igazlelkű magyar munkát végzett. S ezt a mun-

kát úgy oldotta meg, hogy annak minden során ott ragyog a magyar nemzeti nagy célokat tisztán látó székely ember szívének meleg sugára.

Mutatóul idézem egy mondatát. (Az állam.) „Tegye a nemzet minden tagjában a gondolkozás alaplényegévé, hogy a lét és az előrehaladás is erősen a faji öntudathoz, vagy az azt helyettesítő, mindent összekötő nemzeti érzéshez, nálunk a magyar nemzeti eszméhez van kötve.“

Arra a kérdésre, hogy *merre haladjunk?* Gelei tiszta, határozott választ adott. A célt nevelés útján látja elérhetőnek.

Azzal az ígérettel, hogy a munka méltatását még más alkalommal is ösmertetni szeretném, jó szívvel ajánlom azt azoknak, akik gondolkozni szoktak. Különösen a serdülő ifjúságnak, akik ezekben a zavaros időkben a *Gelei* biztos útmutatása mellett világosan megláthatják, hogy merre kell haladniok!

A családi élet szentségének védelmében ilyen tiszta levegőjű könyv régóta nem jelent meg magyar nyelven. Lelkipásztor társaim Istennek tetsző dolgot cselekesznek és a maguk építő munkáját könnyítik meg, ha a konfirmált növendékeket ezzel a könyvvel bocsátják útnak.

A könyv ára I P. A jövedelmet egészében a nemzet oltárára áldozza. **Barabás István.**

Unitárius történelmi naptár.

MÁRCIUS.

1875. március 26-án halt meg *Kriza János*, egyházunk nagynevű püspöke, költő, a Vadrózsák összegyűjtője. 1811. jún. 28-án született Nagyajtán. Külföldi tanulmányút után Kolozsvárt lesz unitárius lelkész, majd (1861-ben) püspök. Még tanulmányai végzésének idején feltűnik irodalmi alkotásaival, valamint a *Viola* s később a *Remény* c. folyóiratok megindításával. Ő indítja meg a *Keresztény Magvetőt* is, egyházunk ma is virágzó, magasszínvonalú folyóiratát. Verseit az akkori magyar folyóiratok szívesen közölték. Legnagyobb érdeme mégis a székely népköltési termékek összegyűjtése, melyeket Vadrózsák címen adott ki, gróf Mikó Imre költségén, 1863-ban. Érdeimeiért a Magyar Tudományos Akadémia és a Kisfaludy Társaság tagjai sorába választotta. Versei közül több ma is él a székelyek között, megzenésített formában is, a földi halhatatlanság e formájával egészítve ki azt a másik, mennyeit, mellyel Isten ajándékozta meg ezt a népet és vallását rajongva szerető nagy lelket.

KÜLFÖLD.

1604. március 3-án halt meg Luklaviceben (Lengyelország) *Szocinusz Fausztusz*, a szociniánus vallás hitrendszerének megfogalmazója. A szociniánus vallás az unitarizmus egyik hitformája, nem annyira haladott még, mint a Dávid Ferencé, de az Isten egységét szintén hirdeti.

1733. március 13-án született *dr Priestley József* az angol unitarizmus egyik megalapítója.

1830. március 17-én alakították meg az *Ir Unitárius Társaságot*.

ÁPRILIS.

1568. áprilisa hozta meg *Kolozsvár* magyar lakosságának a szászokkal való egyenlőséget. 1458-ban még Mátyás király alatt unió (egyezség) létesült Kolozsvár magyar és szász

lakosai között a főtéri templom, a plébános választása és a város közügyeinek intézését illetően. A szászok azonban a viharos időket arra használták fel, hogy a vezetést magukhoz ragadják. Most aztán a magyar lakosság panaszt terjesztett a fejedelem és az ország rendjei elé. A rendek erre a gyulafehérvári országgyűlésen azt a határozatot hozták, hogy a királyi adománylevelek értelmében a magyarok és szászok egyenlően osztozzanak mindezek birtoklásán. Felváltva válasszanak egyszer szász, egyszer magyar plébánost, az iskola rektora legyen az egyik, a segéd rektor a másik nemzetből, a város bíróságát szintén felváltva töltsék be s a bíró nemzetéhez tartozóké legyen a főtéri templom, bíróságának ideje alatt, a másik nemzet pedig ez alatt az idő alatt a kisebbik templomot használja. A tárgyalások folyamán Dávid Ferenc is jelen volt, magatartására azonban fényt vet az a tény, hogy ettől az időtől kezdve a szászok minden személyes jó viszonyt megszakítottak vele, Kolozsvárt pedig törölték a szász városok polgári kötelékéből.

KÜLFÖLD.

1743. április 2-án született *Jefferson Tamás*, az Egyesült Államok nagynevű elnöke, az amerikai unitáriusok egyik legbuzgóbb világi embere.

1780. április 7-én született *dr. Channing E. Vilmos*, a nagy amerikai unitárius teológus, kinek műveit a kolozsvári unitárius tanárok azért fordították le magyarra a múlt század 70-es éveiben, hogy megújuló szellemi életüknek újabb lökést adjanak vele.

1805. április 21-én születet *dr. Martineau Jakab* a legújabb kor kétségtelenül legnagyobb unitárius teológusa, kinek műveit nem-unitáriusok is gyakran idézik.

Sz. I. S.

Ifjúsági Konferenciát rendez április hó 19-én délután 5 órai kezdettel a Konferenciás Tábor intézőbizottsága az Unitárius Misszió Ház gyülekezeti termében (IX., Hőgyes Endre-utca 3.). A konferencia tárgya minden unitárius embert érdeklő kérdés: Szükség van-e a vallásra? A konferenciát a Brassai Sámuel Unitárius Ifjúsági Egyesület kérésére rendezik meg s annak tárgyát is az ő kívánságuk szabta meg. Előadó *Szent-Iványi Sándor* volt teológiai tanár. Bár az ifjúság számára szól ez a konferencia, mégis szeretettel hívnak minden érdeklődőt s reméljük, hogy a viták során érdekes hozzászólásokat hallhatunk.

Nyári konferenciánkra már most felhívjuk híveink figyelmét. Ezt is, mint a múltban tettük, Magyarkúton tartjuk. Amellett, hogy igen kellemes környezetben lehetünk együtt, hisszük, hogy lelkünk épülésére is fog szolgálni. A konferencia a pünkösdi ünnepeken lesz.

Rólunk mások

Fenti cím alatt rovatot indítottunk volt úgy egy évvel ezelőtt, mert szükségét láttuk, hogy a hitünket és egyházunkat ért támadásokra — saját olvasóink tájékoztatása céljából — időről- időre megfeleljünk. E rovatot épen a lap jelenlegi szerkesztője indítványozta volt, mikor azonban ez év januárjában átvettem a szerkesztést, úgy gondoltam, átmenetileg beszüntetem ezt a rovatot. Történelmi időkét élünk, Erdély visszatérte örömmel, a világszerte megindult ellenségeskedés viszont aggodalommal tölti el minden magyar ember szívét; ha valaha, úgy most lenne szükség arra a bizonyos magyar egységre, melyről annyit cikkezünk s amelyért olyan keveset teszünk. Nem akartuk a magyarság létrejöttét megbontani még egy aránylag oly kis olvasótáborra támaszkodó lapban sem, mint a mienk: válasz nélkül hagytuk tehát a minket ért támadásokat és sérelmeket.

Fájdalom, azt kellett látnunk, hogy ez az önmérséklés egyoldalú. Mi hallgattunk, mások viszont nem átallottak közvetett, sőt egészen közvetlen, egyenes és félre nem érthető formában is, támadásokat intézni ellenünk. Anélkül, hogy a túlérzékenység pózában kardot akar-nánk csörtetni, tehát, szükségesnek mutatkozik saját olvasóink felvilágosítására elmondanunk észrevételeinket néhány ilyen támadással kapcsolatban. Ezerötszáz példányban kerül olvasóink kezébe az Unitárius Értesítő, ezerötszáz helyen emeli fel tehát szavát — nem ellentámadás indítására, hanem csak felvilágosításra. Ennyit meg kell tennünk, mert egyébként saját híveink is azt találnák még gondolni, hogy a vádak — igazak. Hiszen ma is sokat hangoztatott szállóige: hallgatás — beleegyezés.

I. *Erőszakos unitárizálás Csíkban.* Nem kisebb jelentőségű helyen, a magyar rádióban hangzott el ez a vád. Még pedig két alkalommal is. Mi a Budapest I. leadóján 1940 december 26-án d. u. 13 órakor elhangzott „A félezer éves csíksomlyói kolostor” című s P. Kiss Elemér O. F. M. írta előadás szövegét idézhetjük csupán. Így hangzik: „A híres pünkösdi búcsú eredete azonban az 1566-ik esztendőre nyúlik vissza. János Zsigmond király ugyanis akkor kimondta, hogy Csík, Gyirgyó és Kászon székeket unitáriussá kell tenni. Azonban a Hargita két oldalán meghúzódó hívő, buzgó katolikus széke-lyek nem sokat adtak a parancsra. János Zsigmond ezért Háromszék táján hozzlátott az erőszakos hitújításhoz” stb. A többi, hogy pl. „János Zsigmond csapatai megrémültek a lobogóhajú, tüzes üszköt csóváló leányoktól és megfutamodtak” s ezért nem sikerült a fegyveres unitárizálás, ez már minket nem érdekel. Első és leglényegesebb észrevételünk erre a vádra (melyet a visszatért Erdély okozta magyar lelki-

öröm legszebb perceiben, s épen a rádió nagy nyilvánossága útján tartottak szükségesnek fel-emlegetni) az, hogy ez előadás írója nincs tisztában a történelemmel. 1566-ban még csak az első lépéseket tette meg maga Dávid Ferenc is az unitárizmus felé, az sem mint vallás, még kevésbé mint egyház, sem közjogilag elismerve nem volt, sem olyan szervezettel nem bírt, hogy akár fegyveres, akár fegyvertelen térítés-re indulhatott volna. Még csak ebben az évben indulnak meg az első, először szükkörű, később nyilvános hitviták az Isten egyszemélyiségéről, s az igazán nagy hitviták még ezentúl következnek. Ami pedig magát János Zsigmondot illeti, róla köztudomású (legalább is történészek előtt), hogy unitáriusnak csak az 1569 évi nagyváradi hitvita után tekinthető, addig, ha hajlott volna is kedvelt udvari prédikátorának, Dávid Ferencnek új nézetei felé, ezt soha sem szóban, sem írásban el nem árulta, megőrizte pártatlanságát, hogy az igazság a hitviták során annál befolyásolatlanabban világolhassék ki. Ha nem így lett volna, nem fordult volna hozzá Mélius és a többi református vitatkozó azzal a bizalommal, amellyel a viták során tényleg és ismételten fordultak. 1566-ban tehát János Zsigmond legfeljebb a református vallásra téríthette volna a csíkiakat, unitáriusra nem, mert unitárius „vallás” és „egyház” akkor még nem volt.

János Zsigmond lelkétől azonban távol volt minden ilyen erőszakoskodás s különösen távol a vallás terén. Hiszen épen az ő befolyására hozták az erdélyi rendek a vallásos türelmességnek azokat a törvényeit, melyek miatt a művelt világ ma is a hit és lelkiismereti szabadság földjének nevezi Erdélyt. Jakab Elek, erről írva, egész sor olyan esetet hoz fel, pontos forrás-megjelöléssel, melyekben János Zsigmond katolikus apácákat, istentiszteleteket véd meg, katolikus és református személyeket adományoz meg és így tovább. „Titkos tanácsában a két Báthori, Forgács, Gyulaffi László és Harinaí Farkas katolikusok, Apafi, Bethlen reformátusok voltak, kanonok cancellára Csáki végig megtartotta katolikus papi öltönyét és rangját sat.” (Keresztény Magvető II. kötet 273. oldal.) Mindezek egészen más képet festenek a fejedelemről, mint amelyet a magyar rádióban elhangzott fenti előadás sejtet.

II. A Magyar Történelmi Társulat kiadásában megjelent „Erdély” című könyv egyik fejezetében (Erdély irodalma) Makkai László ismét előhozakodik azzal a napjainkban különösen is súlyos megállapítással, hogy egyrészt Dávid Ferenc alapította meg a szombatos felekezetet, másrészt Dávid „az erdélyi kritikus, kétkelő, szenvedélyes igazságkereső szellemnek

szinte jelképes jelentőségű képviselője". Ami a szombatos felekezet megalapítását illeti, erre nézve csak annyit mondhatunk, hogy ez egyszerűen nem felel meg a történelem-tudomány megállapításának. Ismerjük Dávid legutolsó művét (De Dualitate), kihallgatása alkalmával hangoztatta nézeteit, Socinus Faustusszal való vitatkozását (elítéltetése előtt alig pár hónappal!), prédikációit stb. Mindezekben nyoma sincs a szombatosságnak. Dávid minden reformátor közül a legkevesebbet foglalkozott az Ótestamentummal (amelyen a szombatosság felépül), hitét az Újtestamentumra s abban is főképp Jézus tanításaira alapította. Történeti tény, hogy a szombatos felekezetet Eössi András „találta ki” 1585-ben, hat évvel Dávid Ferenc halála után, s bár később vádolták ugyan szombatossággal az unitárousokat, 1618-ban az erdőszentgyörgyi zsinat (melyen Dajka Keserü János református püspök elnökölt!) s később 1638-ban a dézsi egyezségeen fejedelmi kiküldöttek tisztázták az unitarizmust ez alól a vád alól.

Ami Makkai megállapításának második felét illeti, abban a sértő és a hizelgő színezet egyképen megtalálható. Sértő ugyanis Dávidot úgy tüntetni fel, mint aki a „kritikus, kétkelő” szellem megtestesítője, ugyanakkor azonban igen hizelgő, bár kétségtelenül igaz, az a megállapítás, hogy az „erdélyi... szenvedélyes igazságkereső szellemnek szinte jelképes jelentőségű képviselője”. Igen, Dávid Ferenc tényleg az erdélyi szellem megtestesítője, ezt büszkén valljuk s ezért tartjuk az ő vallását a legerdélyibb, a legmagyarabb keresztény vallásnak.

III. Egyik atyánkfia levélben hívta fel figyelmünket a Magyar Nemzet c. napilap III. 9. 12-ik oldalán megjelent cikkére, mely Dávid Ferencet a fenti módon összeköttetésbe hozza a szombatossággal. „Eltekintve attól a tévedéstől — írja a levélíró —, hogy a fejlődéstől való elkanyarodást az unitarizmus lényegével hozza összefüggésbe, egészen megdöbbenő, hogy egy olyan komoly lap, mint a M. N., Dávid Ferencet ilyen könnyedén odavetett frázissal próbálja jellemezni: „... felcsapott unitáriusnak”.

Mit feleljünk? Két évvel ezelőtt ugyancsak a Magyar Nemzet egyik cikke állította, hogy a szombatos felekezetet Dávid Ferenc alapította meg. Akkor, felsőbb megbízásra, épen e cikk írója küldött be kb. egy hasábnyi helyreigazító nyilatkozatot, amit a Magyar Nemzet közölt is. Ami pedig azt illeti, hogy Dávid „felcsapott unitáriusnak”, ez egyrészt fogalmi képtelenség, mert nem csaphat fel valaki annak, amit maga alapít meg, — másrészt érthetetlenül leki-csinyló megjegyzés arról a Dávid Ferencről, aki az egyetlen olyan erdélyi, akinek a nevét az egész világ ismeri és tiszteli. Valamikor a Magyar Nemzet „szellemi honvédelmet” hirdetett. Dávid Ferenchez hasonló nagyjaink ilyen hang-

nemben való emlegetésének bizony sem a szellemhez, sem a honvédelemhez nincs köze.

IV. Legutoljára hagytuk, pedig talán a legjobban fájt, az a köreinkben sokat emlegetett mellőzés, sőt elhallgatás, melyet a Magyar Protestánsok Lapja gyakorolt az unitarizmussal szemben Erdély visszatérése alkalmából. Ezt a folyóiratot az a Bethlen Gábor Szövetség adja ki, melynek az unitárius egyházi és világi férfiak is tagjai. Mégis, valahányszor a protestánsokat, vagy Erdély multját, kultúráját, emlegették ebben a lapban (az Erdély visszatérte utáni félévben), mirőlünk, unitáriusokról soha egy szó sem esett. Aki e lap cikkeit olvasta, arra a meggyőződésre kellett jönnie, hogy mi sem protestánsok, sem erdélyiek nem vagyunk, s az erdélyi mult, történelmével és kultúrájával együtt, nélkülünk érett máig. Emiatt az agyonhallgatás miatt egyik magasrangú unitárius atyánkfia magyarázatot kért, először a szerkesztőségtől, azután a Szövetségtől, s minthogy a válaszokat nem tartotta kielégítőeknek, társelnöki tisztéről lemondott. Foglalkozott ezzel az ügyvel a budapesti unitárius egyházközség, majd a Duna—Tisza-menti egyházkör közgyűlése is.

A Magyar Protestánsok Lapja f. évi áprilisi számában aztán dr. Tasnádi Nagy András öngyméltósága, a Szövetség elnöke, évi közgyűlési elnöki megnyitójában többek között az alábbiakat mondotta: „De van még egy ok, amiért nekünk Bethlen Gábor Szövetségnek különös örömmel kell Erdély visszatérését regisztrálnunk, — az, hogy e ténnyel a magyar protestantizmus sásfészkeit kaptuk vissza, arányszámban megerősödtünk és — hadd mondjam el ezt is — úgyszólván az egész magyar unitárius egyházat ölelhetjük ismét szívünkre, melynek itt a csonka hazában csak töredékei voltak”. Ugyanebben az elnöki megnyitóban fölemlíti még (a protestánsok ugyanolyan elhallgatásáról panaszkodva, amelyet mi sérelmezünk a Szövetség részéről): „... egy rádióelőadó pedig Krizáról, a híres népköltészetgyűjtő unitárius püspökről szólva, az unitárius jelzót hagyta el”.

Mi a magunk részéről őszintén örvendünk annak, hogy végre megemlékeztek rólunk abban a Szövetségben, amelynek tagjai vagyunk, s hogy ez a megemlékezés épen az elnök illusztris személye részéről történt meg.

Szent-Iványi Sándor.

A PÜSPÖK- ÉS FŐGONDNOKVÁLASZTÓ ZSINAT április 27-én lesz Marosvásárhelyen. Ezt megelőzően háromnapos lelkeszi konferenciát tartanak. Reméljük, hogy a IX. egyházkör újonnan választott főtanácsi tagjai is kivétel nélkül jelen lesznek a területi változások után tartott első zsinati főtanács ülésén.

Hírek.

LAPUNK kedves olvasóinak boldog húsvéti ünnepeket kívánunk.

RÁDIÓ KÖZVETÍTÉSI április 14-én, húsvét másodnapján istentiszteletünket. Predikál Józán Miklós esperes.

URVACSORA VÉTEL lesz húsvét mindkét napján templomainkban; a Koháry-u. 4. szám alatt délelőtt 9 és 11 órakor, a Misszió Ház templomában délelőtt 10 órakor, a pestszentlőrinci templomban délelőtt 11 órakor.

Húsvéti istentiszteletek: Hódmezővásárhelyen húsvét első napján reggel 9 órakor úrvacsoraosztással. Délután 3 órakor könyörgés. Húsvét második napján reggel 9 órakor. — Orosházán húsvét első napján délelőtt 11 órakor a Vörösmarty-utcai elemi iskolában úrvacsoraosztással együtt ünnepi istentisztelet. — Szegeden: húsvét második napján déli 12 órakor a Kálvin-téri református templomban úrvacsoraosztással összekötött istentisztelet.

Biró Lajos lelkész.

NAGYPÉNTEKEN délelőtt 9 órakor a Koháry-utcai templomban, 10 óra 15 perckor pedig a Hőgyes Endre-utcai templomban istentisztelet lesz s ez alkalmakkor a hagyományos passiót éneklük.

A konfirmációi ünnepély az idén a Koháry-utcai templomunkban május 22-én (Áldozóesütörtökön) délelőtt 10 órakor lesz. Az előkészítés április 20-án kezdődik. Jelentkezni Barabás István lelképásztornál kell. Beiratkozni április 20-án délelőtt 11 órakor a Koháry-utcai templomban lehet.

ELMARAD a Heltai Gáspár Bibliakör és az Unitárius Egyházi Zenekar nagypénteken délután 6 órára tervezett áhitata, a légvédelmi rendelkezésekkel kapcsolatos templomi elsötétítési nehézségekre való tekintettel.

Hiveink figyelmét felhívjuk, hogy csekken történő befizetéseknél — tévedések elkerülése végett — az összeg rendeltetését feltüntetni szíveskedjenek.

A Dávid Ferenc Egylet vallásos és hazafias estélyt rendezett március hó 21-én este az Unitárius Misszió Ház templomában. Ez alkalommal Gyallay Domokos író, a Kisfaludy Társaság tagja, tartott előadást „A család nemzetvédelmi szolgálata Erdélyben” címen. Az értékes és élvezetes előadást igen szépszámú közönség hallgatta a legnagyobb érdeklődéssel. Rámutatott előadó arra, hogy a nemzet szempontjából legértékesebb munkát a család végezhet. Amikor Erdélyben sem a politika, sem a kisebbségi intézmények nem voltak képesek arra, hogy a súlyos életkérdéseket megoldhassák, akkor a család híven teljesítve kötelességét, minden várakozásnak megfelelt s egyedüli biztos mentsvárul szolgált. Reméljük, hogy körünkben még sokszor örvendhetünk neves előadónknak. A jól sikerült ünnepély a „Hatalmas Isten” énekkel kezdődött s utána Józán Miklós püspöki vikárius mondott hazafias imát. Az elfog-

laltsága miatt távollevő dr. báró Daniel Gábor elnök helyett a vikárius úr üdvözölte a megjelenteket, különösen az illusztris előadót. Tiszay Magda művésznő mély érzéssel énekelte Mozart „Ave verum corpus” című művét. A felolvasás után Tóth Lajos hegedűművész Händel „Largo” és Csajkovszky „Chanson triste” című művét művészi érzékkel, Torday Tiborné három Erdélyről szóló nemesveretű költeményét szavalta el. Dr. Csiki Gábor missziós lelkész zárószava után a „Hymnus” énekével végződött a jól sikerült felolvasó est.

A Heltai Gáspár bibliakör folytatta működését. Március 20-án lélektani előadást, április 3-án bibliamagyarozást tartott, záróul április 17-én tart lélektani előadást Szent-Iványi Sándor teológiai magántanár. Ezzel befejezte a szenvedésünk javunkra fordíthatóságáról szóló előadásait. A bibliakör vezetősége köszönetet mond az előadóval együtt kedves híveinknek szíves megjelenésükért és kéri a jövő évre is becses pártfogó megjelenésüket. U. L.

Ahítanapokat tartottunk középiskolás növendékeink részére április hó 2-án és 3-án. Ez alkalommal az unitárius hit védelméről tartottak beszédet a vallástanító lelkészek.

Anyakönyvi bejegyzések március 6-tól április 10-ig. Kereszteltük: Menyhárt Dénes unitárius és Máthé Magdolna református Tibor-Géza, Gyerő Dávid és Barát Margit unitáriusok Zoltán-Ferenc, Borbáth Rebeka unitárius Ferenc-Károly, Dombai Sándor és Szász Ilona unitáriusok Sándor, Veczel Árpád ref. és Molnár Irén unitárius Árpád-József, kőröspataki Kiss Károly és Gerzsó Ilona unitáriusok Miklós-Ervin, Csép Erzsébet unitárius Katalin, Harangozó István r. k. és Bükösi Erzsébet unitárius Eszter-Karolina nevű gyermekét. — Házasságot kötöttek: Fodor Ferenc unitárius és Kunu Gizella r. k., Tóth Mátyás r. k. és Nagy Ilona unitárius. Isten áldja meg mindnyájuk életét. — Temettük: Bernáth Józsefné Márkos Róza 42 éves, Lázár József 62 éves, Gáspár Julia 48 éves és Baresi Lajosné Imreh Julia 51 éves testvéreinket. Evangélikus szertartás szerint helyezték nyugalomra Klein Jenő hitelszövetkezeti igazgatót, ki-ben dr. Csiki Gábor apósát vesztette el. Az elköltözöttek emlékét szeretettel őrizzük.

Lelkészi nyugdíjalapra f. évi március hó folyamán a következő kegyes adományok érkeztek: Blaskovics Mihály 20 P, dr. Mikó Ferenc, Klein Géza és Rédigér Béla (fia eml.!) 10—10 P, V. I. 5 P, Szabó Sámuel 3 P, Beneze Béláné, özv. Deák Áronné és dr. Surányi Ede 2—2 P, Dimény Lajos 1.60 P, B. Páll Mária és Nagy Pál 1—1 P. Összesen 67 pengő 60 fillér. Fogadják érte kedves Híveink az egyház hálás köszönetét. A támogatásra azért is szükség van továbbra is, mert a kiesiny forrásból már 2 lelkészözvegyről és egy árváról kell gondoskodnunk. Adjon mindenki jó szívének sugallata szerint! De adjon! Budapest, 1941. április 7. Hitrokoni szíves üdvözlettel: Józán Miklós esperes.

Az Unitárius Iratmisszió csak akkor lehet életrevaló intézmény, ha kedves lapunkban néhány sorban minden hónapban tudatja lapunk kedves olvasóit munkájáról. Lapunk szerkesztője engedelmével felhívjuk kedves olvasóink figyelmét arra, hogy nagy áldozatkészséggel kiadtuk könyvjegyzékünket, amelybe több, mint 150 könyvünk van felsorolva. Ezt a könyvjegyzéket vásárolni akaró híveinknek levelezőlap kérésre megküldjük. A könyvjegyzék kiadása óta elfogytak már egyes kiadványok és pedig a következők: Borbély István: A keresztény hit története, a mai unitárius hitelvek kialakulása. Dávid Ferenc: Rövid magyarázat. Dr. Iván László: Verses imádságok. Kanyaró Ferenc: Unitáriusok Magyarországon. Gy. Papp Domokos: Dávid Ferenc búcsúja. Bíró Lajos: Virágok. Dr. Iván László: Protestantizmus és unitarizmus. Dávid Ferenc a szellemtudományi lélektan tükrében. Az unit. ifjúság szerepe a keresztény világnézetben. Régi igazságok új köntösben I., II. füzet. Dr. Tóth György: Az unitárius egyház szervezete. Balázs—Mikó—Szent-Iványi: Ifjúsági daloskönyv. Szentábrahámi—Csifó: Imák. Hall—Kiss: Egy unitárius hitvilága. Kelemen: Ujabb adatok a vargyasi Daniel-család történetéhez. Sándor János: Székelykeresztúri gimnázium története. Ütő: Nébó hegyén. Unitárius énekeskönyv. — Ezzel szemben újabb kiadványokat szereztünk be: Benczédi Pál: Dávid Ferenc vallása 35 f. Borbély István: A magyar unitárius egyház hitelvei a XVI. században 1 P. Ekárt András: Hogyan lett Dávid Ferenc unitárius? 15 f. Gál Kelemen: Benczédi Gergely 50 f. Lőrinczi Dénes: Prehisztorikus parabolák 50 f. Simén Dániel: Lelki problémák 1 P. P. Szentmártoni Kálmán: János Zsigmond 15 f. Ürmössy József: Dávid Ferenc védelmezi hitét 15 f. Vári Albert: Isten országa felé 1 P. Vári Domokos: Vallomások 1 P 40 f. Nagyjaink képei egy-egy darab 20 f. Dr. Iván László: Evangéliumi tanítások 1 P. Apostolok cselekedetei 1 P. Gál Kelemen: Jakab Elek életrajza füzve 4 P, kötve 5 P 20 f. Ferencz József: Unitárius Évkönyv 1938-ra 20 f. Ferencz—Szent-Iványi: Unitárius élet munkásai 50 f. Budapesti Dávid Ferenc Egylet évkönyve 20 f. Szenvedők a szenvedőkért 10 f. Ifj. Bánhegyi Gyula: Szomorú a szívem 10 f. Budapesti Dávid Ferenc Egylet alapszabályai 5 f. Unitárius Naptár 1941. évre 50 f. Clarke—Szent-Iványi: A keresztény imádkozás 4 P. Azoknak a kiadványoknak árát pedig, amelyek csak az Iratmisszió jövedelmét gyarapítják, mélyen leszállítottuk, hogy ezzel is kedvet adjunk a vásárláshoz úgy, hogy már 5 f-ért is kapható nagyon tanulságos és értékes olvasmány. Unitárius Kis-könyvtár egy száma 5 f. Barabás I.: A magyar unitárius anyaszentegyház hitrendszere 10 f. Igaz magyar keresztény hitvallás 20 f. Botár Imre: A vallásszabadság és Dávid Ferenc 20 f. A budapesti unitárius egyházközség értesítője 1891—1900. évekről füzetenkint 5 f. Ferencz József: Párhuzam hazánk és egyházunk története között 20 f. Gál Miklós: Gyásznapi Erzsébet királyné elhunytá alkal-

mából 5 f. Dr. Iván László: Korunk lelki válsága 10 f. Ószövetségi próféciák 1 P. Janesi László: A misztikus intuíció 20 f. Perczelné Kozma Flóra: Channing szelleme 10 f. Dr. Tóth György: Dávid Ferenc, az unitárius vallás megalapítójának emlékezete 20 f. Szent-Iványi Sándor: Utravaló 10 f. — Az iratmisszió hivatalos órái kedden délelőtt 10—12 óra között, esütörtök délután 5—7 óra és vasárnap istentisztelet után (Budapest, V., Koháry-utca 2—4. I.). Megrendelést is azonnal teljesít az Iratmisszió vezetősége. Csekkszámunk 4529. U. L.

Kedves lapunk szeretve tisztelt olvasói közül sokan panaszkodtak különösen az „Erdély“ című könyv megvétele alkalmából arról, hogy nem azt kapták, amit vártak. Velük érzek, mert én is jártam úgy könyv-vétellel. Az unitárius könyveknél ez a csalódás nem érheti kedves olvasóinkat, ha követik tanácsaimat. Iratkozzanak be a könyvtárba, évi tagságdíj 1 P. — Kérjük el a könyvjegyzéket, mely könyvtári szokás szerint van kezelve, ott válasszuk ki azt a könyvet, ami címe után érdekel minket. Olvassuk el ezt a könyvet egészen, vagy részben úgy, hogy lássuk a tartalmát, a nyelvezetét, a feldolgozás módját. Ha érdeklődésünket még inkább felkeltette a könyv megismerése, mint a címe, akkor az Iratmissziónál vegyük meg a könyvet. Akkor nem vesszünk zsákba macskát, hanem azt vesszük, ami örömet szerez nekünk és amit kedvünk lesz többször átlapozni. Vannak, akiknek elég a márka, azok forduljanak egyenesen az Iratmisszióhoz, ott kap könyvjegyzéket, — akár személyesen, akár levelezőlap kérésre is minden hívünk.

Ujvári László

Unitárius Iratmisszió vezető.

Nőszövetségi hír. Tekintettel azokra a szolgálatokra, melyeket a Gyermekvédő Liga a gyermekvédelem terén nemzetünk érdekében végez s arra, hogy néhány unitárius gyermeket is rendszeresen részesített évről-évre háromhetes üdültetésben — Szövetségünk is erkölcsi kötelességének érzi az országos gyűjtésben segítségükre lenni. — Ebben az évben is arra kérjük kedves Testvéreinket, hogy az értékesítésre kiküldött 2—2 darab tikettet elfogadni és az ellenértéket a Szövetség pénztárához május 1-ig eljuttatni szíveskedjenek. *Az Unitárius Nőszövetség elnöksége.*

A dunapataji árvízkarosultak részére április hó folyamán az alábbi szíves adományok érkeztek: Lawner Károly 20, Gáthy Károly, dr. Jozefovits László, Klein Géza 10—10, Gyarmathy Mózes 5, Bencze Béla 4, Kiss Irén 3, Fazakas Mózes, Kóródi János, Nagy Pál 2—2, Tiszaigari unitáriusok 2.50, Unitárius Leányegyesület Budapest, Kovács Sándorné, Bartalis László, Kohajd Illésné, Ürmössy Sándor 1—1 pengő. Összesen 75 pengő 50 fillér. Előbbi adomány 15 pengő 32 fillér. Eddig begyűlt összes adomány 90 pengő 82 fillér. Isten áldása legyen a megértő szíveken.

Az Unitárius Nőszövetség karácsonyi akciójának elszámolása. (Folytatás.)

4. *Élelmiszereket a szeretetvendégségekre:* Bauer Imréné, dr. Szabó István, Filep József, Gábor Antalné, Kereső Éva, dr. Kisgyörgy Sándorné, Deák Áronné, dr. Halász Jánosné, Vidor Ruppert Miksáné, dr. Csomor Béláné, dr. Csilléry Kálmánné, dr. Hegyi Gyuláné, dr. Csiki Gáborné, dr. Koncz Lajosné, Barabás Istvánné, Józán Miklósné, Lawner Károlyné, Buzogány Anna.

5. *Élelmiszereket kiosztásra:* Harmos Árpád, Vargán Beke Ilona, Kuti Károly, dr. Lukács Vilmosné.

6. *Cukorkacsomagot a kisgyermeknek részére:* 40 db: Unitárius Nőszövetség, Häutler Ferencné, Lawner Károlyné, Vidor Ruppert Miksáné, Barabás Istvánné, Schey Ernőné, dr. Merész Károlyné, Józán Miklósné, v. Nyiredy Gézáné 10—10 csomagot, Csiki Pálné, dr. Zsakó Andorné, Nyiredy Erzsébet, Buzogány Anna 5—5 csomagot, dr. Csiki Gáborné 6 db, Belováry Istvánné 3 db, Hegedüs Gyuláné 2 csomagot.

7. *Cipőt, ruháneműt, játékot, könyvet:* Vértes Jenőné, Belényessy Sándor, Dénes Istvánné, Kaposi Mária, N. N., Feleky Géza, Hauer és Márton cég, Józán Györgyné, Józán Miklósné, ifj. Józán Miklós, özv. Fábry Edéné, Péterffy Mária, N. N., Tóth Sándor, özv. Moiret Lajosné, Bencze Béláné, Somogyi Andor, Krámecz Magda, Ferenczi Istvánné, özv. Héderváry Hugóné, Kovács Kálmánné, dr. Halász Jánosné, Hegedüs Gyuláné, dr. Gál Jenő, Barabás Istvánné, Ürmössy és Eördögh cég, Vidor Ruppert Miksáné, Benedikt Marcellné, Nagy Béla, Bauer Imréné, Fonó Ernőné, Kelemen Sándorné, Zsigmond Lőrincné, Dánielné Lengyel Laura, Harmos Árpád, Putnoky Lászlóné, özv. Barabás Áronné, Benes Vincéné, özv. Schey Ernőné, Jéger Kálmánné, Teleki Elemérné, Gábor Antalné, Auspitz Vilmosné, Szamet Jakabné, Kovács Józsefné, Boros Sándorné, Lévy Györgyné, Csegezy Vilma, „Ágnes”, Steiner Miklósné, dr. Hegyi Gyuláné, Mikó Istvánné, Sigmund Olga, Belováry Istvánné, Göncz Lajosné, Koltai Benőné, Gerő Károlyné.

Segélyben részesültek: 93-an, családok átlag 15—20, magánosok átlag 5—10 P-t kaptak. Ruháneműt, élelmiszert a készlet arányában egyesek és családok 54-en. Cukorkacsomagot a kisebb iskolásgyermeknek. A beérkezett 70 db könyvből a hitoktatók ki-

Istentiszteleti sorrend 1941. május hóban.

H O L	Melyik napon	Mely órában	Szolgálatot végzi
A) Templomokban:			
V., Koháry-utca 4. . . .	R. 18	d. e. 9	Szent-Iványi S.
" "	4, 25	" "	Szent-Iványi S.
" "	11	" "	Józán Miklós
" "	22	d. e. 10	Barabás István
" "	4, 11,	" 11	" "
" "	18, 25	" "	" "
IX, Högres Endre-u. 3. (Misszióház) (Rakos-utca)	4, 22,	d. e. 10	Székely Gyula
" "	25	" "	" "
" "	11, 18	" "	dr. Csiki Gábor
B) Körzetekben:			
X., Máv.-telep. Prot. imaház	4	d. u. 4	Székely Gyula
" " "	18	" "	Dr. Csiki Gábor
C) Pestkörnyéken:			
Csepel Templom-u. iskola	11	d. e. 9	Pethő István
Kispest Hungária-u. isk.	4, 18	" "	" "
Pestszenterzsébet Erzsébet-u. iskola	25	" "	" "
Pestszentlőrinc	4, 11	d. e. 11	" "
" "	18, 22,	" "	" "
" "	25	" "	" "
Rákospalota MÁV telepi iskola	11	d. u. 4	Székely Gyula
Sashalom Kossuth-téri Isk.	18	d. u. 4	" "
D) Vidéken:			
Győr. Ref. templom	18	d. e. 11	Józán Miklós
Debrecen, unit. templom	4	d. e. 10	dr. Csiki Gábor
Dunapataj. Unit. templ.	4, 11	d. e. 10	Kereki Gábor
" "	18, 25	d. u. 4	Kereki Gábor
Miskolc			
Evang. templom	25	d. e. 11	dr. Csiki Gábor

osztottak 26 db-ot. 44 db maradt részben jutalomkönyveknek, részben pedig a magyarkuti tábor számára.

A Nőszövetség által kötött holmiból, sálak, puloverek, kesztyűk kerültek kiosztásra az iskolás gyermekek között.

UNITÁRIUS ÉRTESÍTŐ

Felelős szerkesztő: Szent-Iványi Sándor

Felelős kiadó: Ferencz József

Szerkesztőség és kiadóhivatal

Budapest, V., Koháry-utca 4. Telefon 117-529.

Megjelenik minden hó 15-én.

Előfizetési díj egy évre 4—P.

A lap tulajdonosa a Budapesti Unitárius Egyházközség

A lap elfogadása előfizetésre kötelez.

Utánaküldés kizárva!

Uj cím: